

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження ВАН СІГЕ «НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА»

представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,
галузь знань – Культура і мистецтво

Традиція є одним з глибинних концептів, оскільки пов'язана історією, спадкоємністю поколінь, збереженням духовних, ментальних і світоглядних констант певної нації. Формуючись в процесі життєдіяльності, вона акумулює релігійно-філософські, естетичні й художньо-ціннісні концепції, що набувають певних сталих рис і передаються від покоління до покоління, що саме і становить основу традиції як такої. Водночас традиція завжди відкрита до засвоєння нового, що є імпульсом до розвитку й обумовлює її спрямованість у майбутнє. В умовах сучасного інформаційного середовища, глобалізації культурного простору, традиція відіграє надважливу роль збереження національної ідентичності. Зовнішні впливи, асимілюючись й засвоюючись на національному ґрунті, не впливають на фундаментальні устої традиції, яка пов'язана з ментальною пам'яттю поколінь.

У китайському світогляді традиція становить одну з базових основ буття, оскільки передача духовних практик, збереження напрацьованого тисячоліттями філософсько-релігійного досвіду є характерною ознакою національної свідомості. Для китайського музичного мистецтва традиція постає внутрішнім принципом розвитку: збереження національного у поєднанні з засвоєнням сучасних засобів і технік реалізації задуму простежується на різних рівнях композиторської і виконавської творчості. Все вищезазначене обумовлює вибір і актуальність теми дисертації Ван Сіге предметом якої є «специфіка проявів національних традицій у сучасному вокальному мистецтві» (с. 23).

Дисертаційна робота логічно структурована, має чітко сформульовані мету і завдання, науковий стиль викладу. В межах композиції загального

цілого, перший розділ становить теоретичне підґрунтя дослідження, де національна вокальна традиція отримує різнобічне осмислення: як об'єкт музикознавчого дискурсу (1.1.), базисний компонент становлення європейських вокальних шкіл (1.2), підґрунтя осягнення китайської вокальної музики українським музикознавством (1.3).

Необхідність виявити сутність ключового для дисертаційної роботи поняття «національна вокальна традиція», що є логічним в аспекті наукової новизни дослідження, спонукає авторку заглибитись в міркування про значення і роль «національної вокальної школи» в становленні традиції (підрозділ 1.1). В результаті вона цілком обґрунтовано доводить, що «національна вокальна школа» є складником національної вокальної традиції, яка є комплексним поняттям і охоплює «систему мистецьких явищ, пов'язаних з національними витоками традиційної музичної культури та їхніми проявами на всіх рівнях професійної діяльності музиканта» (с. 37).

Відповідально ставлячись до вирішення поставленої мети: «визначити явище національної традиції в контексті сучасного вокального мистецтва на основі характеристики його проявів в умовах різних національних музичних культур» (с. 22) і у підрозділі 1.2. дисертантка ретельно досліджує особливості італійської, французької та німецько-австрійської вокальних шкіл, визначаючи їх своєрідність та відмінні риси. У прагненні якомога різнобічно висвітлити становлення європейського вокального мистецтва, Ван Сіге стисло характеризує етапи його еволюції від Античності до сьогодення, аналізує конкретні жанрові різновиди, підіймає проблему співіснування академічного та естрадного співу, акцентуючи на найсуттєвішому. Слід зауважити, що не зважаючи на лаконічність тексту, авторці вдається охопити і структурувати значний історичний матеріал. Узагальнюючи свої міркування дисертантка висловлює думку, що у сучасному глобалізованому світі відбувається процес «об'єднання національних вокальних культур в єдину загальносвітову вокальну культуру» (стор.54).

Ван Сіге не обійшла увагою і китайську національну вокальну традицію, репрезентуючи її з позицій дослідження українського музикознавства. Авторка розкрила різні грані міжкультурного діалогу Схід-Захід, серед яких наголосила на освітньому – навчанні китайських здобувачів в Україні, а також науковому – потужному доробку з вивчення китайської вокальної традиції українською музичною наукою. Ван Сіге сумлінно відшукала всі дисертаційні дослідження з проблем вокального мистецтва (традиційної китайської опери, китайської народної пісні, китайської художньої пісні, камерно-вокальної лірики, сучасного естрадного вокалу тощо) своїх співвітчизників, захищені в Україні і охарактеризувала кожне з них, досить переконливо обумовивши відсутність в дисертації аналітичних розділів з китайської музики, що безумовно викликало певні запитання.

У другому розділі роботи авторка звернулася до української вокальної традиції, дослідила її витoki, еволюцію та сучасну практику. Особливу увагу вона приділила народнопісенній усній традиції (підрозділ 2.1.), що є закономірним, адже саме музичний фольклор, як генетичний код нації, становить підґрунтя національної ідентичності. В контексті досліджуваного цілком обґрунтованим постає висвітлення понять «етнічна» і «національна культура», значення ментальності як «свого роду, духу» народу (с. 78), конкретних стилів і типів народнопісенної традиції, а також категорії «картина світу» як узагальнюючої для всіх проявів національного «від феномену твору до культури в цілому» (с. 94). У підрозділі 2.2. Ван Сіге розгорнула багатовимірну панораму українського вокального мистецтва в культурно-історичному, регіональному, інституційному форматах; підкреслила національні здобутки у академічному (оперному, камерно-вокальному), фольклорному (творчість кобзарів), церковному (хоровому) співі; зацентрувала увагу на композиторській творчості і вокальній педагогіці, зокрема розмаїтті регіональних шкіл, що саме і становить феномен української національної вокальної школи, яка сьогодні є «загальнокультурним явищем світового масштабу» (с. 100).

Аналітичний третій розділ дисертації сконцентровано на вокальній творчості видатного аргентинського композитора Альберта Хінастери. Авторкою здійснено огляд життєтворчості митця, зокрема запропоновано її періодизацію, проаналізовано особливості композиторської стилістики А. Хінастери, охарактеризовано жанрову палітру його творів. Окрему увагу Ван Сіге зосередила на камерно-вокальній музиці аргентинського майстра, що логічно передуює безпосередньо виконавському аналізу циклу «П'ять популярних аргентинських пісень». Дослідниця старанно виписує варіанти віршованого тексту, подаючи їх мовою оригіналу, у перекладі англійською і українською (у власному перекладі), а також розставляє певні акценти щодо жанрової специфіки пісень, їх форми, застосованих засобів виразності тощо.

Заключний розділ (3.2.) репрезентує докладний аналіз виконавських особливостей названого циклу: живою, образною мовою дисертантка передає емоційно-почуттєвий світ кожної з частин твору, звертає увагу на вокальні виконавські складнощі, роль акомпанементу, ансамблеві завдання, технічні й звукові характеристики тощо. На завершення інтерпретаційних студій авторка порівнює виконавські версії відомих співаків: Олівії Блекберн (сопрано, Англія), Мерседес Аркурі (сопрано, Аргентина), Таїсії Мадішевої (сопрано, Україна), Еміліо Понса (тенор, Мексика), доводячи, що «композиторська концепція з її жанрово-стильовим рішенням надає вокалістам найбагатші можливості для творчої роботи та нових художніх потрактувань» (с. 172).

Надаючи загалом схвальну оцінку дисертації, статус рецензента зобов'язує поставити здобувачці запитання і висловити деякі міркування дискусійного характеру:

1. У підрозділі 3.2. йдеться про виконання Таїсією Мадішевою частини циклу «П'ять популярних аргентинських пісень» Альберта Хінастери. Чи відомо Вам про інші виконавські версії цієї музики в Україні? Якою мовою здійснені ці інтерпретації? Чи виконували Ви аналізований в роботі цикл?

2. Дисертація охоплює ментально різні, яскраво самобутні національні культурні феномени: українську (західну), китайську (східну) і латино-американську вокальні традиції, що надає тексту певної строкатості. Які чинники обумовили саме такий формат наукового дослідження?

Робота містить деякі друкарські помилки, що є невід'ємним атрибутом будь-якого тексту і не впливає на значущість рецензованої наукової праці.

Загалом, дисертація Ван Сіге є самостійним, завершеним науковим дослідженням, актуальність і наукова новизна якого не викликають сумнівів. Висновки в повній мірі розкривають зміст поставлених в роботі завдань. Анотація в лаконічній формі містить основні положення дисертації.

Робота пройшла належну апробацію: її зміст висвітлено у 3 публікаціях у наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові в галузі музикознавства; основні положення презентовано на міжнародних і всеукраїнських конференціях (загалом 4). Порушень академічної доброчесності в тексті не виявлено.

Отже, на підставі вищезазначеного, можемо констатувати, що дослідження «Національні традиції як складова сучасного вокального мистецтва» в повній мірі відповідає всім вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а його авторка Ван Сіге заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

Доктор мистецтвознавства,
професор, професор кафедри
загального та спеціалізованого фортепіано
Харківського національного
університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Інна ДОВЖИНЕЦЬ